

Juuli 2000

Läänemaa Õigeusklike Teabeleht nr.3

JUMALATEENISTUSED LÄÄNE- JA HIIUMAAL AUGUSTIS-OKTOOBRI:

August

- L. 05.08 kell 17.00 - õhtune jumalateenistus *
- P. 06.08 kell 10.00 - liturgia –ISSANDAMUUTMISE PÜHA*
- L. 12.08 kell 12.00 - Mäemõisa kalmistupüha
- E. 14.08 kell 17.00 - õhtune jumalateenistus*
- T. 15.08 kell 10.00 - liturgia – JUMALASÜNNITAJA
UINUMISE PÜHA*
- P. 27.08 kell 10.00 - liturgia*

September

- L. 09.09 kell 12.30 - Kuri kalmistupüha
- kell 14.30 - Kõpu kalmistupüha
- kell 16.00 - Puski kalmistupüha
- P. 10.09 kell 10.30 - veepühitus ja
liturgia – JUMALASÜNNITAJA
SÜNDIMISE PÜHA Kuriste kirikus
- kell 12.30 - Kuriste kalmistupüha

- P. 10.09 kell 10.00 -liturgia JUMALASÜNNITAJA SÜNDIMISE PÜHA *
- P. 17.09 kell 13.30 liturgia Kõmsi kogudusemajas
- P. 24.09 kell 10.00 - liturgia *
- Oktoober**
- P. 01.10 kell 10.00 - liturgia –Jumalasünnitaja kaitsmise püha*
- P. 15.10 kell 10.00 - liturgia*
- P. 22.10 kell 10.00 - liturgia*

* - jumalateenistused toimuvad Haapsalu Maria-Magdaleena kirikus.

+ + +

Meie Noorteliidu esimene laager sai teoks Saaremaal.

3.-9.juulini toimus Saaremaal Maasi ürgse ordulinnuse varemete jalamil esimene Eesti Õigeusu Noorte Liidu korraldatud lastelaager. Osavõtjaid kogunes üle Eesti 29 – 15 last vanuses 7-15 a. koos vanemate ning laagri juhendajatega. Laagri preestriks ning ühtlasi vastutajaks valiti EÕNLI juhatuse koosolekul preester Jüri Ilves Haapsalust. Osavõtjaid oli saabunud Tallinnast, Tartust, Hiiumaalt, Haapsalust, Väändrast ja Põlvamaalt.

Möödunud aasta augustis, kui Noorte Liit loodi pandi ühe tähisena maha ka lastelaagri korraldamine. Asutaval koosolekul mõisteti selle olulise lastetöö vormi tähtsust. Metropoliit Stefanus kõneles tookord oma kogemustest Prantsusmaal, kus ta oli tegev ka laste- ja noortetöö palal. Ettevalmistav töö laagri korraldamiseks algas kevadel, kui hakkasime otsima võimalikke finantsallikaid, mis võimaldaksid edukalt läbi viia selle vastutusrikka ürituse. Leidsime kohest toetust meie kirikupea poolt, kes toetas laagrit 700 USD-ga. Samuti oli oluline leida paik, kus oleks võimalikult mugav ja sobiv laagrit pidada. EÕNLI juhatuse liige Roland Rand pakkus välja kolm kohta Saaremaal. Pärast tutvumisreisi kohapeale otsustati **Maasilinna** kasuks. Otsustavateks osutusid mere lähedus ning Eigi turismitalu soodsad pakkumised. Kuna taolise laagri läbiviimine praegusel ajal on kulukas olime sunnitud kehtestama osavõtumaksuks 250 EEKi inimese kohta, mis kattis poole vajaminevast toidurahast.

Selleks, et laager oleks huvitav ja täidaks oma eesmärgi püüdsime hoolikalt läbi töötada laagri programmi. Igale päevale sai antud oma mõte ja tähendus. Paika sa pandud päeva nn. kondikava, mis sisaldas igapäevaseid hommiku- ja õhtupalvuseid, temaatilisi vestlusi, hommikuvõimlemist, nelja söögikorda ning sportlikku tegevust.

Laager algas esmaspäevaga ning see päev kandiski nime SAABUMISEPÄEV. Õhtuks olid kõik laagrist osavõtjad saabunud ning telgid püstitatud, oli aeg tutvumiseks.

Teisipäev kandis nime LOODUSEPÄEV. Oleme kõik loodud ja looduse lapsed, me kõik sõltume keskkonnast, milles elame. Korraldasime **matka**, mille käigus tutvusime lähieümbrusega ning seejärel vestlesime keskkonna teemadel. Lapsed osalesid innukalt, pakkudes välja ideid ja võimalusi, kuidas hoida meid ümbritsevat keskkonda.

Kolmapäev oli PIIBLIPÄEV. Alustasime päeva **maastikumänguga**, mis kandis nime “Juutide teekond Iisraelist Egiptusesse”. Mäng seisnes viie kontrollpunkti leidmises

ning igaihes neist oli peidetud ära ülesanne, mis tuli võistkonnal lahendada. Küsimused olid piibliainelised ja nõudsid lastelt päris korralikke teadmisi ning nutikust. Mäng osutus toredaks ning aeg, mis kulus raja läbimiseks oli hea. Küll aga näitas küsimustele vastamine, et laste teadmised piibli ainekust on kaunis kesised. Siit on meil kõigil palju õppida.

Pärast lõunat rääkis isa **Orenti Mägi** Tartu Aleksandri kogudusest lastele piibli ülesehitusest ning tähtsamatest faktidest, mis seonduvad selle püha raamatuga.

Lõkkeõhtu sisustas vestlus Helsingi preestri **Juha Hirvoneniga**, kes kõneles lastele Soome laagritraditsioonidest, samuti Soome Õigeusu Kiriku elust ja tavadest.

Neljapäev oli **MATKAPÄEV**. Korraldasime **ekskursiooni**, et külastada Saaremaa pühasid ja huvitavaid paiku. Saare 14 õigeusu kirikust õnnestus näha kuut. Isa **Felix Kadariku** lahel juhatamisel saime näha Kuressaare Püha Nikolause kirikut, mis oli enamusele esimene külaskäik sellesse kaunisse pühakotta.

Põnev oli ürgne Pöide kirik oma uute vitraažidega.. Ekskursiooni käigus vaatasime veel Kaali kraatrit, Kuressaare toredat linnust. Päeva toredaimaks hetkeks kujunes lastele suplemine Karujärves, kus meeldivalt soe järvevesi meie väsinud lihaseid lõdvestas.

Reede – **PÜHAKUTEPÄEV** – algas peale igapäevaseid hommikusi toimetusi temaatilise vestlusingiga, mille teemaks pühakud ning pühad isad.

Selleks päevaks oli planeeritud **isetegevus**, mille tarvis oli vaja kodust kaasa võtta huvitavaid riidesemeid. Lapsed jagunesid gruppideks ning asusid õhtust näitemänguõhtut ette valmistama.

Pärast lõunasööki otsustasime veidi muuta planeeritud päevakava ning teha veel ühe väikese ekskursiooni. Tahtsime külastada veel mõningaid põnevaid paiku ning kirikuid. Isa **Innokenti Hieti** lahel osavõtul tutvusime Leisi kirikuga, mis peagi selle tubli preestri ettevõtmisel uue katuse saab. Huvitava sümboolikaga oli Karja kirik, kus sai ka orelile hääled sisse pandud. Kui meie ees äkki avanes vaade Angla tuulikutele, tundus, nagu oleksime sattunud Hollandisse. Huvitavaks avastuseks metsade rüpes oli klaasikunstnik **Peeter Rudaši** klaasitöökoda. Kunstnik demonstreeris meile oma kunsti ning kõneles klaasi saamislugu. Ostsime mälestuseks kauni klaaspüramiidi.

Õhtul laagripplatsil laste näitemängukavasid vaadates ei jõudnud ära imestada nende leidlikkust, julgust ja väljendusrikkust. Kõik olid ühtviisi head ja autasuks oli kõigile tahvel šokolaadi.

Õhtul aga saabus teinegi külaline Soomest – preester **Jyrki Penttonen** Soome Õigeusu Noorte Liidust (ONL).

Laupäev oligi **KÜLALISEPÄEV**.

Isa Jyrkil oli kaasas loengumaterjal laste- ja noortelaagri ülesehitusest ning laagris ettetulevatest probleemsetest olukordadest. Peale loengut jagas ta välja mitmeid uusi trükiseid, mis ka meie pühapäevakoolitöös marjaks ära kuluvad, kui need ära tõlkida.

Sportlikud hetked möödusid koos isa Jyrkiga, kes näitas head jalgpallitaset, olles nooruses viis aastat selle alaga tõsiselt tegelenud.

Varasel õhtutunnil võtsime ette teekonna **Õoriku** kirikusse, kus pidasime ühise õhtuse jumalateenistuse. Lauljatena olid teenistust sisustamas Haapsalu koguduse lauljad Eha Iives ja Vaike Auväart, kelle jaoks oli see ühtlasi nostalgiliseks tagasivaateks lapsepõlvemaadele.

Õhtuks planeeritud laagri pidulik lõpetamine täienes veel ühe toreda sündmuse võrra – sünnipäevalapsel Jürgen Sarapikul täitus 11 eluaastat. Bravuursed õnnesoovid ja sünnipäevatorit jäävad kindlasti kauaks meelde. Õhtu täis rõõmsat olemist keset kaunist loodust, loojuva päikese kumas, lõkketule praginas ja lõkkevorstide särinal....

Ja oligi käes pühapäev – KOJUSÕIDUPÄEV. Alustasime päeva varakult, et jõuda valmis laagri kokkupanekuga ning laagriplatsi korrastamisega. Nagu mujalgi maailmas tavaks lõpetasime laagri ühise liturgiaga, mis toimus Ööriku kirikus. Meeleolu oli rõõmus, ülev, kuid ka kurb. Olime sisse elanud sellese toredasse rütmi, mida laager meile võimaldas. Kahju oli lahkuda üksteisest, et sõita laiali mööda Eestit oma kodudesse. Kuid iga lõpp on ka millegi algus. Usun, et see algus on meie uue laagritraditsiooni algus.

Tänu Taevaisale, kes meid neil päevil hoidis ning meile suurepäraseks ilmad kinkis!
Tahaksin tänada kõiki, kes aitasid omal kombel meie ühise ürituse õnnestumisele kaasa!

+ + +

Uudiseid Läänemaa kogudustest.

29.aprillist kuni 1.maini teenis Lääne- ja Hiiumaa kogudustes EAÕK kirikupea metropoliit Stefanus.

Visitatsioon algas 29.aprillil Uue-Virtsu koguduses **Kõmsil**, kus peeti liturgiline jumalateenistus kogudusemajas. Jumalateenistus algas vastremonditud ja laiendatud palvetoa sisseõnnistamisega. Järgnes liturgia, millest võttis osa tosinajagu koguduseliikmeid, kellele avanes harukordne võimalus tervitada ja õnnitleda ülemhinge karjast tema 60-juubelil. Järgnes pidulik lõunasöök vastremonditud kogudusetoas.

Kirikupea külastas ka Kõmsi kalmistut ning palvetas kunagise kogudusekarjase preester Mihkel Popsi haua. Igavene mälestus!

Kõmsilt jätkus reis Rohuküla sadamasse, kust parvlaev “Ofelia” viis meid Hiiumaale. Järgmine päev, 30.aprill algas **ristimistalitusega Kuriste kirikus**, kus ristiti ja salviti 11 uut koguduseliiget - noorim 4-kuune ja vanim 40-aastane. Ristimistalituse teostas preester Jüri Ilves ning salvimise metropoliit Stefanus. Järgnenud liturgiale oli kogunenud koguduserahvast kogu saarelt. Selleks puhuks käigus olnud buss tõi rahva kohale ning viis hiljem ka koju. Inimesed, kokku ehk 70 inimest said osa piiskoplikust liturgiast ja vastristitud ka oma esimesest armulauast.

Teenistusele järgnes Kärkla kammerkoori “**Carina**” kontsert, mille repertuaaris vaimulikku muusikat põhjamaade ja euroopa heliloojatelt. Kontsert liigutas kirikupead sedavõrd, et tema esituses kõlanud “Kyrie eleison” tõi kuulajatelegi liigutus pisarad silma.

Kohe peale kontserti täitus kirik taas rahvaga – sedakorda auväärse koguduseliikme Fillaret Üksiku viimsesse puhkepaika saatmiseks. Elu igavene ringkäik...

Kogu järgnenud päev kulus Hiiumaaga tutvumisele. Koos metropoliidiga külastasime **Puski** varemeis kirikut. Seejärel **Kõpu** kirikumaja, mis seisab samuti tuulte räsida.

Kõpu tuletorni kõrgeid astmeid mööda tipu poole ronides näitas metropoliit üles head füüsilist vormi. Ülalt avanenud vaade pani kõigil südame kiiremini põksuma.

Eraldi tasub märkimist koguduse noortetöö algrakukese tekkimine – vastristitute hulgast oli osa noori valmis liituma **Eesti Õigeusu Noorte Liiduga**. Kokku sai lepitud esimene ühine tööüritus, mille käigus tuulutatakse ja puhastatakse Kuriste kiriku sakraalesemeid (tekstiile, ikoone jms.).

Järgnev päev, 1. mai oli külaskäigule punktipanijaks. Hommikul võttis metropoliit Stefanuse koos preester Jüri Ilvese ja Hiiumaa koguduse juhatuse esimehe **Hillar Paduga** vastu Hiiumaa maavanem **Hannes Maasel**.

Kõneldi õigeusu koguduse hetkeseisust ja tulevikust Hiiumaal. Tõdeti, et kogudusel on oma tähtis osa saare elus. Tähtsaim aruteluteema oli võimaliku **nunnakloostri** rajamine Kuristesse ning kinnisvarade haldamise küsimus.

Metropoliidile jättis Hiiumaa ja selle rahvas kustumatu mälestuse. Tundliku inimesena tajus ta saarerahva eripära, selle kultuuri kordumatust.

Ja taas kord “Ofeliale” – seekord mandrile sõiduks.

Kuidas elad, Haapsalu kogudusemaja?

Haapsalu Maria- Magdalena kogudus on viimased kaks aastat pikisilmi oodanud oma koguduseruumide valmimist. Meil on küll oma kirik, mis sellest, et kahasse teise kogudusega, kuid puudu on ruumidest, kus koos käia. Oleme neljandat aastat meile tagastatud majade omanikud, kuid rõõmu on nendest vähe olnud. Tõsi küll, koguduse kassasse on tulnud üürirahasid, kuid see on ka kõik. Alles möödunud suvel avanes koostöös Oulu sõpruskogudusega võimalus alustada kirikule tähtsaima objekti – nn. Wiklandi maja taastamistöodega asukohaga Linda 6.

Maja on nii oma asukoha poolest, kui ka ajalooliselt kogudusele oluline. Tegemist on laudvoorderdusega palkamajaga 19. sajandist. Selles majas veetis neli õnnelikku lapsepõlveaastat tuntud ja armastatud raamatuillustraator Ilon Wikland, kes 1944. aastast elab Rootsisis. Praeguseks on maja saanud uue katuse ning rõõmsavärvilise voorderduse. Käimas on kapitaalsed sisetööd, mille käigus ehitatakse majja ka uued sanitaar- ja pesuruumid. Lammutati pehkinud tuulekoda, mille asemele ehitati uus ning meetri võrra suurem eeskoda.

Kõrvalseisev väike roheline maja on praegu veel õnnetult oma aega ootamas. Ka see on vana ja auväärne maja, mis vajab kapitaalset lähenemist. Oma abi on lubanud Haapsalu õigeusu koguduse sõbrad soomest.

Haapsalu on kogu Euroopas tuntud oma ainulaadse säilinud puitarhitektuuri poolest.

Seda käiakse imetlemas, isegi kui majad pole “viimase peal” värvitud ja korras. Võlub meie puitarhitektuuri ainulaadsus, mida üliitsiviliseeritud Euroopas paraku enam ei kohta. Selle ainulaadsuse säilitamisel on ka meie kogudusel oma osa.

+ + +

Tänavusel templipühal – Maria Magdaleena mälestuspäeval 22.-23. juulil teenis Haapsalus EAÕK kirikupea, metropoliit Stefanus. Laupäevaõhtusest ja pühapäevahommikusest jumalateenistusest oli lisaks oma koguduserahvale osa saama tulnud külalisi Tallinnast, Tartust ja Helsingist. Kaasteenijatena osalesid preestrid **Jüri Ilves, Aleksander Sarapik** ja **Juha Hirvonen**. Pärast pidulikku liturgiat ootas kõiki kohvilaud remonditavas kogudusemajas, millest kaks tuba on juba remonditud ning kasutamiskõlblikud. Koguduseliikmed olid küpsetanud maitsvaid pirukaid-kooke, mis uutes kaunites ruumides iseäranis hästi maitsesid.

Sügiseks loodame valmis saada ka maja teise poolega, et see saaks hakata täitma oma põliseid funktsioone meie koguduse elus.

Kuriste kirik 110-juubeliaastal.

Hiiumaa keskpaigas asuv **Kuriste Jumalaema Sünnimise kirik** on armastatud paik nii hiidlastest õigeusklikele, kui ka kaugemalt tulijaile. Kirikuhoone valmis **1890.a.** ja on sisse pühitsetud 27.juulil samal aastal. Kuriste kirik on üks neljast õigeusu templist, mis on 19.sajandil saarele rajatud. Nõukogude aeg on teinud oma töö ja nii seisavadki kaks pühakoda varemeis - **Kuri ja Puski**. Kogudus on olnud ka **Kõpus**, kus kirikuna kasutati kogudusemaja ühte tiiba. Ka see maja ootab paremaid päevi. Rõõmu teeb Kõrgessaare valla otsus restaureerida kunagine õigeusu kabel **Malvastes**, mis on 19.saj. puidust ehitis.

Hiiumaa õigeusu rahvas on viimasel aastal toimunud koguduseelu elavnemisega kaasa tulnud ning asunud koonduma ühe koguduse – Hiiumaa õigeusu koguduse alla. Ainsaks jumalateenistuspaigaks saarel on Kuriste kirik, kus kogunetakse 2-3 korda aastas. Kirikuhoone on suhteliselt heas korras, kuid kiiresti tuleks vahetada katus ning põrand. Õnnetus olukorras on kiriku inventar, mis on aastakümnete eest kokku kuhjunud, sisaldades palju esemeid varem suletud kirikutest. Inventar on olnud külmas ja niiskes kirikus aastakümneid, paljud neist asjadest (tekstiilid) kuhjatult umbsetesse hallitavatesse kappidesse. Sellise olukorra tõsisust arvestades on vaja kiiresti tegutseda, et korrastada ja vajadusel restaureerida või koguni põletada need kahjustunud esemed. 7.juunil 2000.a. korraldasid **Hiiumaa kogudus** ja **Eesti Õigeusu Noorte Liit** esimesed koristustalgud, mille käigus toodi kirikuõuele kogu inventar, mis vajab tuulutamist ja puhastamist. Üritusel osales kolm restauraatorit Tallinna firmast **“Kanut”** – üks tekstiili, üks maali, ning üks puidu ja ikoonide ala spetsialist. Lisaks osalesid kolm noort Hiiumaa kogudusest ning Hiiumaa koguduse juhatuse esimees **Hillar Padu**. Haapsalust oli abiks preester **Jüri Ilves** ja Tallinnast lugeja **Avo Tõlpt**.

Tööde käigus jõuti välja viia kõik tekstiilid ning osaliselt neid puhastada. Viidi välja enamuse ikoone, mis samuti puhastati ning kanti nimekirja, kuhu märgiti nende seisukord. Viidi välja kõik raamatud, mida sorteeriti ja osaliselt puhastati hallitusest. Osa võeti kodusele puhastamisele. Täiesti kõlbmatud raamatud (koitanud, hallitanud, rebenenud) põletati. Samuti põletati kõlbmatud tekstiiliesemed.

Üheskoos võeti nõuks jätkata korrastamistöid lähitulevikus koostöös “Kanut” inimestega, kes olid lahkesti nõus oma oskusi rakendama.

Siinkohal tahaksin tänada ürituse rahastajat, **EAÕK Sinodit**, kes eraldas kulude katteks 2000 krooni.

Kui seda kirjatükki lugedes sindis Sinus tahtmine toetada Hiiumaa kiriku taastamist, oleme tänulikud iga ülekande eest Eesti Õigeusu Noorte Liidu arvele Hansapangas nr. 221013490224 märksõnaga “Kuriste”.

+ + +

Muutmaks Teabelehte huvitavamaks ning vaheldusrikkamaks ootan kaastöid, mis käsitleksid meie Kiriku ajalugu ja tänapäeva!

Teabelehe väljaandja:

Jüri Ilves

Kalda 26-6

90503,Haapsalu

e-post: jyriilves@hotmail.ee